

‘Pero mi je spasilo život’

akademik Dragoslav Mihailovića

Pre dva dana iz štampe je izašla nova knjiga akademika Dragoslava Mihailovića (1930), zbirka pripovedaka „Preživljavanje“ u izdanju Zavoda za udžbenike. I u ovom kao i u prethodnim delima autora koji je odavno u vrhu savremene srpske književnosti, dominantna je tema stradalnička sudbina iberovaca, koji su svoj politički krst nosili decenijama, a životi im unakaženi ili proćerdani. Pod lažnom političkom optužbom Mihailović je vreme od 1950. do 1952. proveo u zatvorima u Čupriji, Kragujevcu i Beogradu i u logoru na Golom otoku, a rehabilitovan je tek pre četiri godine. Objavio je knjige koje su obeležile našu literaturu druge polovine dvadesetog veka: „Frede laku noć“, „Kad su cvetale tikve“, „Petrijin venac“, „Čizmaši“, „Uhvati zvezdu padalicu“, „Lov na stenice“, „Gori Morava“, „Zlotvor“ ... kao i dramatična dokumentarna publicistika „Goli otok“ I-III.

* Između ove i vaše prethodne knjige pripovedaka prošlo je tačno deset godina. Kako su i kada ove priče nastajale?

- Ima sedam priča u ovoj knjizi, neke su starije, a dve su nove, prva i poslednja. Ja sam i ranije pripovetke radio sporo. U početku sam svaku pripovetku pisao po dve-tri godine, jer sam se dosta mučio, pa nije bez muke ni ova knjiga nastala. Hteo sam da dodam još jedno dve-tri priče ali nisam uspeo da ih završim.

* Priče deluju toliko životno i ubedljivo, kao da su istinite?

- U svojoj literaturi dosta sam bežao od svog života. I sada sam, takoreći, prvi put, nešto iz ličnog iskustva pretočio u priču. Naime, prva pripovetka „Mika Džovan i njegov život“ je priča o tome kako sam stradao braneći dvojicu mladih ljudi koji su bili uhapšeni. Naravno nisam uspeo da ih odbranim, ali sam uspeo sebe da zakopam. I to traje decenijama. Pre nedelju dana sa televizijskom ekipom bio sam u mojoj rodnoj Čupriji u gimnaziji gde sam maturirao i bio jako dobar đak. Ekipa je htela da vidi gde sam učio i da to snimi, ali su vrata bila zaključana. Kucali smo, lupali, otvorila je poslužiteljka, ušli smo u hodnik i tamo snimili jedan kratak razgovor, ali direktor je već bio otišao kao i svi profesori, iako su znali da ću doći... To mi se događalo i ranije. Po dogovoru 1994. godine došao sam u Čupriju sa kritikarem Petrom Džadžićem da predstavimo moju novu knjigu „Gori Morava“. Kada smo prišli školi mogli smo da vidimo kako direktor izvodi đake pod izgovorom da idu na izlet u Ravanicu. Podsetio

sam ga na naš dogovor, ali on je bio toliko uplašen da nije znao šta da mi kaže. [To što mi se događa u mom rodnom mestu - ja to ne umem da objasnim.](#)

* Vaše junake ne boli toliko nepravедna kazna i robijanje, koliko pečat koji im je udaren za ceo život?

- Bio je to jedan užasan režim, ceo socijalistički sistem je bio takav. Jugoslovenski socijalistički samoupravni sistem, mnogo se pravio važan kako je drugačiji nego u drugim socijalističkim zemljama, ali je sve to naravno bila laž. Bilo je, naravno, nešto bolje nego u Bugarskoj ili Rumuniji, ali je isti strah vladao među ljudima, niko politički prokazanog nije smeo da pozdravi na ulici, obično su prelazili na drugu stranu.

* Za razliku od vaših junaka vi ste ipak uspeali da se ostvarite i kao ličnost i kao pisac. Šta vas je održalo?

- Da nije bilo literature ja bih bio odavno mrtav. Ovakom literaturu - i smisao koji sam našao u njoj prosto me je držala na površini, da ne potonem i izdržim sve što sam izdržao, sve do danas.

* Kako ste ušli u svet književnosti?

- Posle prvog razreda osnovne škole u Čupriji dobio sam u ruke knjigu „Životinje doktora Dulitla“, jednog od najboljih dečjih pisaca Hjua Loftinga. Knjigu sam pročitao nabadajući slova i tada sam rekao sebi: „E ovo je zanimanje za mene“. Ali od moje prve objavljene knjige moralo je da prođe više od 30 godina.

* Zajedničko junacima vaše knjige je strast prema ženama, ali i neostvarena prava ljubav...

- To se uklapa u opštu sliku teškog života o kojem sam pisao. Svuda u ovoj knjizi moji junaci imaju problema sa ženama jer, žene žele siguran život, kad dođu deca treba ih izvesti na put. Kada sam se ja oženio, a ženio sam se dva puta, i meni je prvi brak propao, jedino što sam želeo je da se deca osećaju sigurno. Kakav god da sam bio i šta god da mi se događalo, a otpuštali su me, proganjali kao šugavog psa, ja sam se uvek staraо da deci obezbedim siguran život, da zbog mene ne budu proganjani, da ne gladuju kao što sam ja gladovao i da bolje žive nego ja.

* Još od mladosti izjašnjavali ste se kao protivnik jednopartijskog sistema i jednoulja. Kako gledate na našu današnju društvenu scenu?

- Dosta se gadim politike, a posebno mi se ne dopada to što je Srbija toliko zakopana ideologijom jugoslovenstva da je ništa ne može odvratiti i vratiti na put razuma i pametnog razmišljanja o svojoj političkoj sudbini. Ne dopada mi se takođe to što ljudi poreklom iz Srbije toliko imaju malo uticaja na politiku. U Leskovcu sam održao veliko predavanje koje sam nazvao „Kolonijalna Srbija“. Srbija je, zaista, danas kolonijalna. Neću pomenuti narod koji nas drži u tom kolonijalnom stanju, ali ono što nama najviše kvari život jeste to jugoslovenstvo, od koga se mi ne odričemo. Uz pomoć jugoslovenstva, oni drugi, koji nisu iz Srbije i koji ne poznaju život Srbije uspeali su da se domognu ključnih pozicija i da Srbijance tretiraju kao niži ljudski rod.

* Sa vlašću ste imali velikih problema i kao pisac, još od pojave „Tikava“. Da li ste se pribojavali za svoju sudbinu?

- Svaki čovek se plaši, pa sam se i ja plašio. Moram, međutim, da kažem da sam ja prgav i da nisam dozvolio da strah uplovi u mene. Koliko god su bile teške okolnosti, trudio sam se da i ako padnem brzo ustanem. U svom policijskom dosijeu 2001. godine našao sam jedno rešenje koje je po mom mišljenju predstavljalo uvod u moju osudu na smrt. Naime, tadašnji sekretar unutrašnjih poslova Srbije Miodrag Stanojević stavio me, u oktobru 1979. na listu za operaciju koju je nazvao „Munja“. Ustanovio sam da su barem dva puta pravljene liste za likvidaciju ibeovaca.

* Šta ste još pronašli u svom dosijeu?

- Uspeo sam da rekonstruišem početak, onaj kada sam branio dvojicu mladića. Policajac koji je vodio slučaj bio je toliko uvređen mojim ponašanjem da je oktobra 1949, kada sam imao 18 godina i 11 meseci uspeo da dobije prvu političku izjavu o meni. I tad je otvoren moj dosije. Kroz ceo moj golotočki život stalno se govori da sam se ja opredelio za Rezoluciju Informbiroa i to u trenutku njenog izlaska. A ja sam tada imao 17 godina i sedam meseci. Čak i da jesam bio za Rezoluciju, a nisam, šta znači kada jedan sedamnaestogodišnjak ima takvo mišljenje? To je kao da neki klinac navija za jedan fudbalski klub. I mene je to celog života pratilo.

* Na jesen ćete napuniti 80 godina. Kad se osvrnete unazad, jeste li zadovoljni onim što ste postigli?

- Ja sam čovek koji je rano izabrao smisao svog života i uspeo sam to da ostvarim. Možda moje knjige nisu toliko značajne koliko bih ja želeo da budu ali one jesu značajne za moj život. Imam dvadesetak napisanih knjiga i svaku uzimam povremeno u ruke, gledam ih i moram da kažem da sam njima zadovoljan. Možda bi neki pametniji i darovitiji ljudi to uradili bolje... Vrlo sam zadovoljan time što sam se kao dečko, koji se sa 16 godina našao na ulici izvukao iz toga, iz te nesreće, i evo doživeo osamdesetu iako nisam nikakav sportski šampion. Još sam na nogama i još mogu da radim i pišem. Život mi se polako približava kraju, ali u to finale nisam ušao u nekom haosu. Koliko god je neki put bivalo haotično i teško, nekako se sve sredilo i mogu da kažem da sam zadovoljan čovek.

BICIKLOM NA PIJACU

VOLIM i pratim fudbal, „partizanovac“ sam ali nisam zadržat. Volim da berem pečurke na Divčibarama, obožavam pse, koje gajim već trideset godina. Od pete godine vozim bicikl, a i danas kada sam na Divčibarama idem u radnju biciklom. Čerka mi je glumica, a sin slikar odavno živi u Portugalu. Imam tri unuka, Dimitrija, Pavla i Relju. Pavle je po mnogo čemu neobičan dečak, igra košarku, napisao je roman na portugalskom i veoma je talentovan matematičar. Kada su mi „Tikve“ izašle na portugalskom, pročitao je i rekao mi: „Dobra ti je knjiga!“

DAN U BIBLIOTECI

BIBLIOTEKA grada Beograda u sredu 14. aprila obeležiće 80 godina Dragoslava Mihailovića. U Vukovoj sali u podne o delu ovog pisca govoriće kritičari i pisci: Ljubiša Jeremić, Marko Nedić, Milisav Savić, Miroslav Josić Višnjić, Radivoje Mikić, Petar Pijanović, Mihajlo Pantić, Mileta Acimović Ivkov i Vladimir Kecmanović. U Čitaonici umetnosti (19 sati) biće predstavljena Mihailovićeve nova knjiga „Preživljavanje“ o kojoj će govoriti Petar Pijanović i Mihajlo Pantić i autor, a tekstove će čitati Miki Manojlović. Biće prikazana i TV drama „Uvođenje u posao“, ...